

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση T-79/13.

Alessandro Accorinti κ.λπ.
κατά
Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

«Εξωσυμβατική ευθύνη — Οικονομική και νομισματική πολιτική — ΕΚΤ — Εθνικές κεντρικές τράπεζες — Αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους — Πρόγραμμα επαναγοράς χρεογράφων — Συμφωνία ανταλλαγής χρεογράφων αποκλειστικά προς όφελος των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος — Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα — Ρήτρες συλλογικής δράσεως — Πιστωτική ενίσχυση υπό τη μορφή προγράμματος επαναγοράς, με σκοπό την ενίσχυση της ποιότητας των χρεογράφων ως εγγυήσεων — Ιδιώτες πιστωτές — Κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου που απονέμει δικαιώματα σε ιδιώτες — Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη — Ίση μεταχείριση — Ευθύνη απορρέουσα από νόμιμη κανονιστική πράξη — Ασυνήθης και ειδική ζημία»

Περίληψη — Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (τέταρτο τμήμα) της 7ης Οκτωβρίου 2015

- Ένδικη διαδικασία — Εισαγωγικό δικόγραφο — Τυπικά στοιχεία — Προσδιορισμός του αντικειμένου της διαφοράς — Συνοπτική έκθεση των προβαλλόμενων ισχυρισμών — Δικόγραφο με το οποίο ζητείται αποζημίωση για ζημία φερόμενη να έχει προκληθεί από θεσμικό όργανο της Ένωσης*
(Οργανισμός του Δικαστηρίου, άρθρο 21, εδ. 1, και 53, εδ. 1· Κανονισμός Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, άρθρο 44 § 1, στοιχείο γ')
- Αγωγή αποζημίωσης — Αυτοτέλεια σε σχέση με την προσφυγή ακυρώσεως — Όρια — Αιτήματα αποζημίωσης και ακυρώσεως στηριζόμενα στους ίδιους λόγους, οι οποίοι έχουν προβληθεί από κοινού εντός της προθεσμίας ασκήσεως του ενδίκου βοηθήματος — Παραδεκτό*
(Άρθρα 263, εδ. 6, ΣΛΕΕ, 268 ΣΛΕΕ και 340, εδ. 3, ΣΛΕΕ)
- Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Έλλειψη νομιμότητας — Ζημία — Αιτιώδης συνάφεια — Σωρευτικές προϋποθέσεις — Μη συνδρομή μιας εκ των προϋποθέσεων — Απόρριψη της προσφυγής στο σύνολό της*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)
- Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Έλλειψη νομιμότητας — Κατάφωρη παράβαση του δικαίου της Ένωσης — Απαιτείται πρόδηλη και σοβαρή υπέρβαση από τα θεσμικά όργανα των ορίων της διακριτικής ευχέρειάς τους — Εκτίμηση στην περίπτωση πράξεων γενικής ισχύος θεσπιζόμενων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής*
(Άρθρα 127 ΣΛΕΕ, 282 ΣΛΕΕ και 340 ΣΛΕΕ· πρωτόκολλο αριθ. 4 συννημένο στις Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ, άρθρο 18)

5. Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Αρχές — Προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης — Όρια — Λήψη μέτρων στον τομέα της νομισματικής πολιτικής — Διακριτική ευχέρεια των οργάνων — Προσαρμογή των μέτρων ανάλογα με τις μεταβολές της οικονομικής καταστάσεως — Δεν χωρεί επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης
6. Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Αρχές — Προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης — Προϋποθέσεις — Δηλώσεις μελών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας όσον αφορά την αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους — Αναρμοδιότητα της Τράπεζας να αποφασίσει τέτοια αναδιάρθρωση — Επίγνωση του συνετού και ενημερωμένου επιχειρηματία όσον αφορά τους επενδυτικούς κινδύνους των ελληνικών χρεογράφων — Δεν δημιουργείται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη

(Άρθρο 120 ΣΛΕΕ)

7. Οικονομική και νομισματική πολιτική — Νομισματική πολιτική — Εφαρμογή — Αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους μέσω προγράμματος εξαγοράς χρεογράφων του Δημοσίου — Συμφωνία ανταλλαγής χρεογράφων προς όφελος αποκλειστικά των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος — Εξαίρεση των ιδιωτών επενδυτών που κατείχαν τέτοια χρεόγραφα — Παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως — Δεν υφίσταται — Υπέρβαση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας — Δεν υφίσταται

(Άρθρα 123 ΣΛΕΕ, 127 §§ 1 και 2 ΣΛΕΕ και 282 § 1 ΣΛΕΕ· πρωτόκολλο αριθ. 4 συνημμένο στις Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ, άρθρο 18 § 1· απόφαση 2010/281 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας)

8. Οικονομική και νομισματική πολιτική — Νομισματική πολιτική — Εφαρμογή — Αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους μέσω προγράμματος εξαγοράς χρεογράφων του Δημοσίου — Πιστωτική ενίσχυση αποκλειστικά προς όφελος των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος, με σκοπό την ενίσχυση της ποιότητας των χρεογράφων ως εγγυήσεων — Εξαίρεση των ιδιωτών επενδυτών που κατείχαν τέτοια χρεόγραφα από την πιστωτική ενίσχυση — Παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως — Αποκλείεται — Υπέρβαση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας — Δεν υφίσταται

(Άρθρα 123 ΣΛΕΕ, 127 §§ 1 και 2 ΣΛΕΕ και 282 § 1 ΣΛΕΕ· πρωτόκολλο αριθ. 4 συνημμένο στις Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ, άρθρο 18 § 1· απόφαση 2010/153 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, άρθρο 1)

9. Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Αρχές — Αρχή της ισότητας των πιστωτών — Αρχή μη καθιερωμένη στο δίκαιο της Ένωσης

(Άρθρο 127 ΣΛΕΕ· πρωτόκολλο αριθ. 4 συνημμένο στις Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ, άρθρο 18 § 1· Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρα 20 και 21 § 1· κανονισμός 1346/2000 του Συμβουλίου)

10. Προσφυγή ακυρώσεως — Λόγοι — Κατάχρηση εξουσίας — Έννοια

(Άρθρο 263 ΣΛΕΕ)

11. Εξωσυμβατική ευθύνη — Ευθύνη από νόμιμη πράξη — Συμπεριφορά εμπίπτουσα στη σφαίρα της κανονιστικής αρμοδιότητάς της Ένωσης — Αποκλείεται — Όρια — Ζημία απορρέουσα από την πτώση της αξίας των ελληνικών χρεογράφων στο πλαίσιο της υλοποιήσεως, από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προσφοράς ανταλλαγής απευθυνόμενης προς τους ιδιώτες κατόχους τέτοιων τίτλων — Έλλειψη ασυνήθους και ειδικής ζημίας — Ευθύνη της Τράπεζας — Αποκλείεται

(Άρθρο 340, εδ. 3, ΣΛΕΕ· απόφαση 2012/153 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας)

1. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 53, 57)

2. Το αίτημα αποζημιώσεως κρίνεται अपαράδεκτο μόνον κατ' εξαίρεση και προς διασφάλιση της μη καταστρατηγήσεως της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, όταν δηλαδή προβάλλεται μαζί με αίτημα ακυρώσεως, με το σκεπτικό ότι, στην πραγματικότητα, το αίτημα αποζημιώσεως αποσκοπεί στην ανάκληση ατομικής αποφάσεως που έχει καταστεί απρόσβλητη και η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα, αν γινόταν δεκτή, την εξαφάνιση των εννόμων αποτελεσμάτων της εν λόγω αποφάσεως. Εξάλλου, εφόσον η προσφυγή ακυρώσεως έχει ασκηθεί εντός της προθεσμίας του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αποκλείεται εξ ορισμού το ενδεχόμενο καταστρατηγήσεως της εν λόγω προθεσμίας διά της ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως.

Συναφώς, η αγωγή αποζημιώσεως είναι αυτοτελές μέσο δικαστικής προστασίας, το οποίο έχει ιδιαίτερη λειτουργία στο πλαίσιο του συστήματος των μέσων δικαστικής προστασίας και εξαρτάται από προϋποθέσεις ασκήσεως οι οποίες έχουν τεθεί λόγω του ειδικού αντικειμένου του. Ενώ σκοπός της προσφυγής ακυρώσεως και της προσφυγής κατά παραλείψεως είναι να επιβληθεί κύρωση λόγω του παράνομου χαρακτήρα μιας νομικώς δεσμευτικής πράξεως ή λόγω της ελλείψεως τέτοιας πράξεως, η αγωγή αποζημιώσεως έχει ως αντικείμενο αίτηση αποκαταστάσεως ζημίας απορρέουσας από παράνομη πράξη ή συμπεριφορά καταλογιστέα σε όργανο της Ένωσης. Αφενός, η αυτοτέλεια της αγωγής αποζημιώσεως δεν αναιρείται λόγω της αποφάσεως του ενάγοντος να ασκήσει διαδοχικά προσφυγή ακυρώσεως και αγωγή αποζημιώσεως. Αφετέρου, το απαράδεκτο της προσφυγής ακυρώσεως δεν συνεπάγεται το απαράδεκτο της αγωγής αποζημιώσεως η οποία έχει ασκηθεί μεταγενέστερα, απλώς και μόνον επειδή αμφότερα τα ένδικα βοηθήματα στηρίζονται σε όμοιους ή ακόμη και σε ταυτόσημους λόγους ή ισχυρισμούς. Συγκεκριμένα, η ερμηνεία αυτή θα αντέβαινε στην αρχή της αυτοτέλειας των μέσων παροχής εννόμου προστασίας και, συνεπώς, θα αφαιρούσε από το άρθρο 268 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 340, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, την πρακτική του αποτελεσματικότητας.

(βλ. σκέψεις 60, 61)

3. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 64-66, 116)

4. Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση θεμελιώσεως ευθύνης της Ένωσης βάσει του άρθρου 340 ΣΛΕΕ, περί παράνομης συμπεριφοράς που προσάπτεται στο οικείο όργανο ή οργανισμό, απαιτείται να αποδεικνύεται κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου ο οποίος σκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων σε ιδιώτες. Αποφασιστικό κριτήριο για να διαπιστωθεί αν συντρέχει κατάφωρη παράβαση είναι το αν υπήρξε, εκ μέρους του οικείου οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης, πρόδηλη και σοβαρή υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειάς του. Μόνον όταν το περιθώριο εκτιμήσεως που το εν λόγω όργανο ή οργανισμός διαθέτει είναι σημαντικά περιορισμένο ή και ανύπαρκτο, η απλή παραβίαση του δικαίου της Ένωσης δύναται να αρκεί προς στοιχειοθέτηση κατάφωρης παραβάσεως.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προέβη στις αμφισβητούμενες ενέργειες κατά την άσκηση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί όσον αφορά τον καθορισμό και την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Ένωσης, βάσει των άρθρων 127 ΣΛΕΕ και 282 ΣΛΕΕ και του άρθρου 18 του πρωτοκόλλου αριθ. 4, για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ιδίως διά συναλλαγών στις χρηματαγορές και με τη διενέργεια πιστοδοτικών και πιστοληπτικών πράξεων. Οι διατάξεις αυτές παρέχουν στην Τράπεζα ευρεία διακριτική ευχέρεια, η άσκηση της οποίας συνεπάγεται πολύπλοκες εκτιμήσεις οικονομικής και κοινωνικής φύσεως, καθώς και εκτιμήσεις ταχέως εξελισσόμενων καταστάσεων, εκτιμήσεις οι οποίες πρέπει να διενεργούνται στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος, ή ακόμα και της Ένωσης στο σύνολό της.

Επομένως, τυχόν κατάφωρη παράβαση των οικείων κανόνων δικαίου πρέπει να στηρίζεται σε πρόδηλη και σοβαρή υπέρβαση των ορίων της ευρείας διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει η Τράπεζα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο εάν ληφθεί υπόψη ότι η άσκηση της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας συνεπάγεται την υποχρέωση της Τράπεζας, αφενός, να προβλέπει και να εκτιμά περίπλοκες και αβέβαιες οικονομικές εξελίξεις, όπως είναι η εξέλιξη των χρηματαγορών, της ποσότητας του χρήματος και του πληθωρισμού, οι οποίες επηρεάζουν την ομαλή λειτουργία του Ευρωσυστήματος και των συστημάτων πληρωμών και πιστώσεων, και, αφετέρου, να προβαίνει σε επιλογές πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως, για τις οποίες οφείλει να σταθμίζει και να ιεραρχεί τους επιμέρους σκοπούς του άρθρου 127, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, κύριος σκοπός του οποίου είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

Εξάλλου, όσον αφορά την κανονιστική αρμοδιότητα των θεσμικών οργάνων, περιλαμβανομένης της εκδόσεως πράξεων γενικής ισχύος από την Τράπεζα, η περιοριστική αντίληψη της ευθύνης της Ένωσης που απορρέει από την άσκηση των κανονιστικών της αρμοδιοτήτων εξηγείται από τη σκέψη, αφενός, ότι η άσκηση της νομοθετικής εξουσίας, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου υφίσταται δικαστικός έλεγχος της νομιμότητας των πράξεων, δεν πρέπει να παρεμποδίζεται από το ενδεχόμενο ασκήσεως αγωγών αποζημιώσεως οσάκις το γενικό συμφέρον της Ένωσης επιτάσσει τη θέσπιση κανονιστικών μέτρων δυναμένων να θίξουν ιδιωτικά συμφέροντα και, αφετέρου, ότι, με δεδομένη την ευρεία διακριτική ευχέρεια που χαρακτηρίζει την —απαραίτητη για την εφαρμογή κοινοτικής πολιτικής— άσκηση της κανονιστικής εξουσίας, ευθύνη της Ένωσης μπορεί να ανακύψει μόνον αν το αρμόδιο θεσμικό όργανο έχει υπερβεί κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια που επιβάλλονται στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του.

(βλ. σκέψεις 67-69)

5. Το δικαίωμα επικλήσεως της αρχής προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης παρέχεται σε κάθε πρόσωπο στο οποίο ένα θεσμικό όργανο της Ένωσης δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες. Το δικαίωμα επικλήσεως της εν λόγω αρχής προϋποθέτει ωστόσο τη συνδρομή τριών προϋποθέσεων σωρευτικώς. Πρώτον, πρέπει να έχουν δοθεί από τη διοίκηση της Ένωσης στον ενδιαφερόμενο συγκεκριμένες, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις, προερχόμενες από αρμόδιες και αξιόπιστες πηγές. Δεύτερον, οι διαβεβαιώσεις αυτές πρέπει να μπορούν να δημιουργήσουν θεμιτή προσδοκία σ' αυτόν προς τον οποίο απευθύνονται. Τρίτον, οι παρασχεθείσες διαβεβαιώσεις πρέπει να είναι σύμφωνες προς τους ισχύοντες κανόνες. Επιπλέον, καίτοι η δυνατότητα επικλήσεως της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, ως θεμελιώδους αρχής του δικαίου της Ένωσης, παρέχεται σε όλους τους επιχειρηματίες στους οποίους ένα θεσμικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες, εντούτοις, όταν ένας συνετός και ενημερωμένος επιχειρηματίας είναι σε θέση να προβλέψει τη θέσπιση μέτρου της Ένωσης ικανού να βλάψει τα συμφέροντά του, δεν μπορεί να επικαλεστεί την αρχή αυτή μετά τη λήψη ενός τέτοιου μέτρου. Επιπροσθέτως, οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να τρέφουν δικαιολογημένα προσδοκίες ως προς τη διατήρηση μιας υφισταμένης καταστάσεως, η οποία μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τούτο δε ιδίως σε έναν τομέα όπως αυτός της νομισματικής πολιτικής, το αντικείμενο του οποίου απαιτεί συνεχή προσαρμογή ανάλογα με τις διακυμάνσεις της οικονομικής καταστάσεως.

(βλ. σκέψεις 75, 76)

6. Οι δημόσιες δηλώσεις στις οποίες προέβησαν ορισμένα στελέχη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας το 2010 και το 2011 και από τις οποίες προέκυπτε ότι αποκλείεται η αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους δεν συνιστούν συγκεκριμένες, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις από αρμόδιες και αξιόπιστες πηγές, οι οποίες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν βάσιμες προσδοκίες στους ιδιώτες πιστωτές που κατείχαν ελληνικά χρεόγραφα. Συγκεκριμένα, λόγω, πρώτον, του γενικού χαρακτήρα τους, δεύτερον, της ελλείψεως αρμοδιότητας της Τράπεζας να αποφασίσει τυχόν αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους κράτους μέλους ευρισκόμενου σε κατάσταση επιλεκτικής στάσεως πληρωμών, και, τρίτον, της αβεβαιότητας που επικρατούσε τότε στις

χρηματαγορές, ιδίως όσον αφορά τη μελλοντική εξέλιξη της καταστάσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, οι δηλώσεις αυτές δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως συγκεκριμένες και ανεπιφύλακτες διαβεβαιώσεις προερχόμενες από αρμόδιες και αξιόπιστες πηγές, δεδομένου μάλιστα του ενδεχομένου το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει τελικά την απόφαση να προβεί σε τέτοια αναδιάρθρωση.

Ειδικότερα, η Τράπεζα, μολονότι σχετίζεται με την εποπτεία της εξελίξεως της οικονομικής καταστάσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας στο πλαίσιο της «τρίοικας» που έχει συσταθεί από την ίδια, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Επιτροπή, εντούτοις δεν ήταν αρμόδια να αποφασίσει τη θέσπιση τέτοιου μέτρου, το οποίο εμπίπτει ως επί το πλείστον, αν όχι αποκλειστικά, στο πεδίο της κυριαρχίας και της δημοσιονομικής εξουσίας του οικείου κράτους μέλους, ιδίως της νομοθετικής εξουσίας του, και, σε ορισμένο βαθμό, στο πεδίο του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών, βάσει των άρθρων 120 ΣΛΕΕ επ. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αντίθεση προς μια τέτοια αναδιάρθρωση την οποία είχαν επανειλημμένως διατυπώσει δημοσίως οι διαδοχικοί πρόεδροι της Τράπεζας σε ένα κλίμα αυξανόμενης αβεβαιότητας στις χρηματαγορές θα έπρεπε να εκληφθεί ως αποκλειστικά πολιτικοοικονομικής φύσεως. Ειδικότερα, με τις δηλώσεις τους αυτές, τα ως άνω πρόσωπα επιδίωκαν να προειδοποιήσουν τις χρηματαγορές, αφενός, για το ενδεχόμενο περαιτέρω επιδεινώσεως της οικονομικής καταστάσεως ή ακόμη και αφερεγγυότητας της Ελληνικής Δημοκρατίας, τα χρεόγραφα της οποίας δεν θα μπορούσαν πλέον να γίνονται δεκτά στο πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών εργασιών του Ευρωσυστήματος και, αφετέρου, για τους κινδύνους που θα συνεπαγόταν μια τέτοια εξέλιξη για το χρηματοοικονομικό σύστημα και για τη λειτουργία του Ευρωσυστήματος συνολικά. Επιπλέον, πέραν της αντιθέσεώς τους, οι διαδοχικοί πρόεδροι της Τράπεζας διευκρίνιζαν ότι, εάν επερχόταν η χρεοκοπία και τα κράτη μέλη αποφάσιζαν την αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους, η Τράπεζα θα απαιτούσε η αναδιάρθρωση αυτή να στηριχθεί από επαρκείς εγγυήσεις, ώστε να διαφυλαχθεί η ακεραιότητά της και να διατηρηθεί η σταθερότητα και η εμπιστοσύνη των χρηματαγορών. Επομένως, η Τράπεζα δεν εξέθρεψε δικαιολογημένες προσδοκίες όσον αφορά τη διατήρηση των αντιρρήσεών της σε περίπτωση που τα οικεία κράτη μέλη αποφάσιζαν τελικά να προβούν σε μια τέτοια αναδιάρθρωση ούτε βέβαια όσον αφορά την —ανύπαρκτη— εκ του νόμου δυνατότητά της να αποτρέψει το ενδεχόμενο αυτό.

Εξάλλου, η αγορά κρατικών χρεογράφων από επενδυτή συνιστά εξ ορισμού συναλλαγή που ενέχει οικονομικό κίνδυνο, ως εξαρτώμενη από τις διακυμάνσεις των χρηματαγορών. Ωστόσο, δεδομένης της οικονομικής καταστάσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας και της αβεβαιότητας της εποχής, οι επενδυτές που είχαν αγοράσει ελληνικά χρεόγραφα όταν είχε κορυφωθεί η οικονομική κρίση της Ελληνικής Δημοκρατίας δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως συνετοί και ενημερωμένοι επιχειρηματίες και, συνεπώς, δεν μπορούν να επικαλεστούν την ύπαρξη δικαιολογημένων προσδοκιών. Αντιθέτως, βάσει των δημόσιων δηλώσεων της Τράπεζας, οι εν λόγω επενδυτές τεκμαίρεται ότι γνώριζαν για την εξαιρετικά ασταθή οικονομική κατάσταση η οποία επηρεάζει τις διακυμάνσεις της αξίας των ελληνικών χρεογράφων που είχαν αποκτήσει, καθώς και για τον όχι αμελητέο κίνδυνο επιλεκτικής έστω χρεοκοπίας της Ελληνικής Δημοκρατίας. Εξάλλου, ένας συνετός και ενημερωμένος επιχειρηματίας δεν θα μπορούσε, έχοντας πληροφορηθεί τις εν λόγω δημόσιες δηλώσεις, να αποκλείσει τον κίνδυνο αναδιάρθρωσεως του ελληνικού δημοσίου χρέους, δεδομένων των διαφορετικών απόψεων που επικρατούσαν ως προς το ζήτημα αυτό μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και των λοιπών εμπλεκόμενων οργάνων ή οργανισμών, όπως η Επιτροπή, το ΔΝΤ και η Τράπεζα.

(βλ. σκέψεις 78, 79, 81, 82)

7. Η γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως επιβάλλει να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς. Ο παρεμφερής χαρακτήρας διαφορετικών καταστάσεων εκτιμάται λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των στοιχείων που τις χαρακτηρίζουν. Τα στοιχεία αυτά πρέπει, ιδίως, να καθορίζονται και να εκτιμώνται με γνώμονα το αντικείμενο και τον σκοπό της πράξεως της Ένωσης με την οποία καθιερώνεται η επίμαχη διάκριση. Απαιτείται, εξάλλου, να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές και οι στόχοι του τομέα στον οποίο εμπίπτει η επίμαχη πράξη.

Συναφώς, οι ιδιώτες επενδυτές που αγόρασαν ελληνικά χρεόγραφα αποκλειστικά με γνώμονα το ιδιωτικό περιουσιακό συμφέρον τους, ανεξαρτήτως του συγκεκριμένου κινήτρου των επενδυτικών αποφάσεών τους, βρίσκονται σε κατάσταση διαφορετική από αυτή των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος, οι οποίες επίσης αγόρασαν τέτοια χρεόγραφα στο πλαίσιο της εκτελέσεως των βασικών αποστολών που τους έχουν ανατεθεί δυνάμει του άρθρου 127, παράγραφοι 1 και 2, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 282, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, και, ιδίως, του άρθρου 18, παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση, του πρωτοκόλλου για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, με σκοπό τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και την ορθή διαχείριση της νομισματικής πολιτικής, και εντός των ορίων που θέτουν οι διατάξεις της αποφάσεως 2010/281, σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος για τις αγορές τίτλων. Επομένως, δεδομένου ότι οι επίμαχες καταστάσεις δεν είναι παρεμφερείς, η σύναψη και η εφαρμογή συμφωνίας με αντικείμενο την ανταλλαγή των ελληνικών χρεογράφων που είχαν στην κατοχή τους η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος, με σκοπό την αποφυγή της συμμετοχής τους στην αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους, δεν συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

Ομοίως, οι ιδιώτες επενδυτές και οι κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος δεν βρίσκονται σε παρεμφερή κατάσταση με κριτήριο τις επιπτώσεις της απομειώσεως των απαιτήσεών τους στην ευρωπαϊκή οικονομία. Συγκεκριμένα, δεδομένης της συνολικής αξίας των ελληνικών χρεογράφων που είχαν αποκτήσει και κατείχαν οι εν λόγω κεντρικές τράπεζες, τυχόν συμμετοχή των εν λόγω τραπεζών στην αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους κράτους μέλους της ζώνης του ευρώ, ανεξαρτήτως του αν αυτή ήταν νόμιμη ή όχι βάσει του άρθρου 123 ΣΛΕΕ, ενείχε τον κίνδυνο να πληγεί η χρηματοοικονομική ακεραιότητα του Ευρωσυστήματος συνολικά και, ιδίως, η δυνατότητά του να συναλλάσσεται στις χρηματαγορές και να αναχρηματοδοτεί τα πιστωτικά ιδρύματα δυνάμει του άρθρου 18, παράγραφος 1, πρώτη και δεύτερη περίπτωση, του πρωτοκόλλου αριθ. 4, για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Συναφώς, διευκρινίζεται ότι τα κρατικά χρεόγραφα αποτελούν ταυτόχρονα ασφάλειες τις οποίες οι εν λόγω κεντρικές τράπεζες πρέπει κανονικά να δέχονται στο πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών εργασιών εντός του Ευρωσυστήματος και προκειμένου να διατηρούν την πρόσβαση των εθνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε ρευστότητα. Κατά συνέπεια, είναι επίσης απορριπτέα η αιτίαση ότι η Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες επιφύλαξαν για τις ίδιες το καθεστώς του προνομιούχου πιστωτή, σε βάρος του ιδιωτικού τομέα, με πρόσχημα την άσκηση της νομισματικής πολιτικής.

Εξάλλου, η δήθεν εξασφάλιση, διά της συνάψεως και εφαρμογής της εν λόγω συμφωνίας ανταλλαγής της ιδιότητας του προνομιούχου πιστωτή υπέρ των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος, προκειμένου να μην μετάσχουν στην αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως καταχρηστική ή ως υπέρβαση των ορίων των αρμοδιοτήτων της ΕΚΤ. Αντιθέτως, τα μέτρα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο της ασκήσεως των βασικών αρμοδιοτήτων και καθηκόντων της, διότι αποσκοπούσαν ακριβώς στη διατήρηση του περιθωρίου χειρισμών των εν λόγω κεντρικών τραπεζών και στη συνέχιση της ομαλής λειτουργίας του Ευρωσυστήματος. Συγκεκριμένα, η σύναψη της ως άνω συμφωνίας ανταλλαγής αποσκοπούσε στην αποφυγή της συμμετοχής των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος στην αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους, θυσιάζοντας μέρος της αξίας των ελληνικών χρεογράφων που κατείχαν στα χαρτοφυλάκιά τους. Ωστόσο, ότι μια τέτοια άνευ όρων συμμετοχή των κεντρικών τραπεζών στην εν λόγω αναδιάρθρωση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως συναλλαγή εξομοιούμενη, λόγω των αποτελεσμάτων της, με την απευθείας αγορά, από τις εν λόγω κεντρικές τράπεζες, κρατικών χρεογράφων, η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 123 ΣΛΕΕ.

(βλ. σκέψεις 87, 88, 92, 93, 108, 114)

8. Δεν συνιστά άνιση μεταχείριση σε βάρος των ιδιωτών επενδυτών, καταλογιζόμενη στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η επιβολή στην Ελληνική Δημοκρατία, δια του άρθρου 1 της αποφάσεως 2012/153, σχετικά με την καταλληλότητα εμπορεύσιμων χρεογράφων εκδόσεως ή πλήρους εγγυήσεως της

Ελληνικής Δημοκρατίας στο πλαίσιο της προσφοράς αυτής για την ανταλλαγή χρέους της Ελληνικής Δημοκρατίας, της υποχρέωσης παροχής πιστωτικής ενισχύσεως στις εθνικές κεντρικές τράπεζες υπό μορφή προγράμματος εξαγοράς με σκοπό την ενίσχυση της ποιότητας των ελληνικών χρεογράφων. Συγκεκριμένα, η υποχρέωση αυτή αποσκοπούσε μόνο στο να διασφαλιστεί η δυνατότητα των εν λόγω κεντρικών τραπεζών να δέχονται τα ελληνικά χρεόγραφα ως κατάλληλες ασφάλειες για τις χρηματοπιστωτικές εργασίες του Ευρωσυστήματος, κατά την έννοια του άρθρου 18, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση του πρωτοκόλλου για τον καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Τράπεζας, και, συνεπώς, στη διατήρηση του περιθωρίου χειρισμών των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος βάσει των διατάξεων του άρθρου 127, παράγραφοι 1 και 2, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 282, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 18, παράγραφος 1, πρώτη και δεύτερη περίπτωση, του ως άνω πρωτοκόλλου, οπότε αφορούσε κατάσταση μη συγκρίσιμη με αυτή των ιδιωτών επενδυτών. Συγκεκριμένα, εφόσον οι ιδιώτες επενδυτές απέκτησαν και κατείχαν ελληνικά χρεόγραφα για σκοπούς αποκλειστικά ιδιωτικής φύσεως, δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με τις κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος στις οποίες έχουν ανατεθεί εξουσίες και καθήκοντα βάσει των ως άνω διατάξεων. Κατά συνέπεια, οι ιδιώτες επενδυτές δεν μπορούσαν να ζητήσουν, βάσει της αρχής της ίσης μεταχείρισεως, να ωφεληθούν και αυτοί από πρόγραμμα επαναγοράς των χρεογράφων τους από το Ελληνικό Δημόσιο.

Συναφώς, το μέτρο αυτό δεν μπορεί να χαρακτηριστεί καταχρηστικό ή ως υπέρβαση των ορίων των αρμοδιοτήτων της Τράπεζας, αλλά εντάσσεται στο πλαίσιο της ασκήσεως των βασικών αρμοδιοτήτων και καθηκόντων της, διότι αποσκοπούσε ακριβώς στη διατήρηση του περιθωρίου χειρισμών των εν λόγω κεντρικών τραπεζών και στη συνέχιση της ομαλής λειτουργίας του Ευρωσυστήματος.

(βλ. σκέψεις 94, 108)

9. Η λεγόμενη ρήτρα *par condicio creditorum* ή *pari passu*, η οποία επιτάσσει την ίση μεταχείριση των πιστωτών κατά την εξόφληση, δεν υφίσταται στην έννομη τάξη της Ένωσης. Συναφώς, με τον κανονισμό 1346/2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, διαπιστώνεται η ύπαρξη σημαντικών αποκλίσεων ως προς το ζήτημα αυτό μεταξύ των εθνικών εννόμων τάξεων, περιλαμβανομένης της προνομιακής μεταχείρισεως των πιστωτών, και θεσπίζονται μόνον ενιαίοι κανόνες για την άρση των συγκρούσεων μεταξύ νομοθεσιών, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να συντονίζεται η κατανομή του προϊόντος της εκκαθαρίσεως, προς εξασφάλιση της ίσης μεταχείρισεως των πιστωτών στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

Κατά τα λοιπά, εφόσον η επιβολή της ρήτρας *pari passu* ως κανόνα συνεπαγόταν την ίση μεταχείριση των πιστωτών, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η διαφορετική κατάσταση στην οποία βρίσκονται, αφενός, οι ιδιώτες επενδυτές και, αφετέρου, οι κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος, οι οποίες ενεργούν στο πλαίσιο της ασκήσεως των καθηκόντων που υπέχουν από το άρθρο 127 ΣΛΕΕ και το άρθρο 18 του πρωτοκόλλου για τον καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η αναγνώριση της υπάρξεως τέτοιου κανόνα στην έννομη τάξη της Ένωσης θα προσέκρουε στην αρχή της ίσης μεταχείρισεως, όπως αυτή καθιερώνεται με τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης. Κατά συνέπεια, μόνον η ενσωμάτωσή της στις συμβατικές ρήτρες, περιλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με την έκδοση και πώληση κρατικών χρεογράφων, οι οποίες διέπουν τη σχέση μεταξύ εκδότη και οφειλέτη, αφενός, και κατόχου και δανειστή, αφετέρου, ενός χρεογράφου θα μπορούσε, ενδεχομένως, να προσδώσει νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα στη ρήτρα *pari passu*.

(βλ. σκέψεις 98-101)

10. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψη 106)

11. Όσον αφορά την εξωσυμβατική ευθύνη που υπέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δυνάμει του άρθρου 340, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, λόγω νόμιμης πράξεως εμπίπτουσας στη σφαίρα της κανονιστικής αρμοδιότητάς της Ένωσης, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του δικαίου της Ένωσης, η συγκριτική εξέταση των εννόμων τάξεων των κρατών μελών δεν παρέχει τη δυνατότητα να αναγνωρισθεί η ύπαρξη καθεστώτος εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης εκ της νομίμου ασκήσεως, από μέρους της, των κανονιστικών αρμοδιοτήτων της. Επομένως, όσον αφορά την έκδοση πράξεως γενικής ισχύος από την Τράπεζα στο πλαίσιο της ασκήσεως των κανονιστικών αρμοδιοτήτων της, όπως είναι η απόφαση 2012/153, σχετικά με την καταλληλότητα εμπορεύσιμων χρεογράφων εκδόσεως ή πλήρους εγγυήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας στο πλαίσιο της προσφοράς αυτής για την ανταλλαγή χρέους της Ελληνικής Δημοκρατίας, ή την άρνηση της Τράπεζας να εκδώσει τέτοια πράξη, το αίτημα αποζημιώσεως πρέπει να απορριφθεί για τον λόγο αυτόν και μόνον.

Επιπλέον, ακόμη και αν αναγνωριζόταν καταρχήν τέτοια ευθύνη, ο καταλογισμός ευθύνης στην Τράπεζα θα προϋπέθετε την ύπαρξη ασυνήθους και ειδικής ζημίας. Η ζημία χαρακτηρίζεται ασυνήθης, εφόσον υπερβαίνει τα όρια των οικονομικών κινδύνων που είναι εγγενείς στις δραστηριότητες του οικείου κλάδου οικονομικής δραστηριότητας, και ειδική, εφόσον η οικεία πράξη θίγει συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων κατά τόπο δυσανάλογο σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις. Τούτο δεν συμβαίνει στην περίπτωση ζημίας η οποία συνίσταται στη μείωση της αξίας των ελληνικών χρεογράφων κατά την υλοποίηση της προαναφερθείσας προσφοράς ανταλλαγής ελληνικών χρεογράφων στο πλαίσιο της συμμετοχής των ιδιωτών επενδυτών και στο πλαίσιο διαδικασίας προβλεπόμενης από την ελληνική νομοθεσία, διά της οποίας κατέστη υποχρεωτική η ανταλλαγή τίτλων για όλους τους εμπλεκόμενους ιδιώτες επενδυτές. Συγκεκριμένα, η ζημία αυτή δεν υπερβαίνει τα όρια των οικονομικών κινδύνων που είναι εγγενείς στις εμπορικές δραστηριότητες του χρηματοπιστωτικού κλάδου, και ειδικότερα στις συναλλαγές επί εμπορεύσιμων κρατικών χρεογράφων, ιδίως σε περίπτωση μείσεως της πιστοληπτικής αξιολογήσεως του κράτους αυτού. Αντιθέτως, πέραν της γενικής αρχής κατά την οποία κάθε πιστωτής οφείλει να επωμίζεται τον κίνδυνο αφερεγγυότητας του οφειλέτη του, ακόμη και αν ο οφειλέτης αυτός είναι κράτος, οι συναλλαγές αυτές πραγματοποιούνται σε αγορές ιδιαίτερα ασταθείς, με πολλά απρόοπτα και κινδύνους μη δυνάμενους να ελεγχθούν όσον αφορά τη μείωση ή την αύξηση της αξίας τέτοιων χρεογράφων, πράγμα που ενδέχεται να αποτελέσει κίνητρο για την επίτευξη υψηλών αποδόσεων σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Επομένως, ακόμη και αν υποθεθεί ότι δεν είχαν εμπλακεί όλοι οι κάτοχοι χρεογράφων σε κερδοσκοπικής φύσεως συναλλαγές, θα έπρεπε, πάντως, να έχουν επίγνωση των εν λόγω απροόπτων και κινδύνων όσον αφορά το ενδεχόμενο σημαντικής απώλειας της αξίας των αποκτηθέντων χρεογράφων. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο αν ληφθεί υπόψη ότι, ακόμη και πριν το έναυσμα της οικονομικής κρίσεως του 2009, το χρέος και το έλλειμμα του κράτους μέλους που εξέδωσε τα επίμαχα χρεόγραφα ήταν ήδη αυξημένα. Επομένως, η προκληθείσα ζημία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ασυνήθης.

Επίσης, η ζημία αυτή δεν είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί ως ειδική, διότι οι συγκεκριμένοι κάτοχοι χρεογράφων, οι οποίοι, όπως και οι λοιποί ιδιώτες επενδυτές, πλην βεβαίως των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος, στην οικειοθελή ανταλλαγή χρεογράφων με τη συμμετοχή ιδιωτών επενδυτών και τον μηχανισμό απομειώσεως που θεσπίστηκε από την εθνική νομοθεσία. Υπό τις συνθήκες αυτές και δεδομένου του μεγάλου αριθμού των εμπλεκόμενων επενδυτών, οι οποίοι προσδιορίζονται από τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας κατά τρόπο γενικό και αντικειμενικό, βάσει, μεταξύ άλλων, του αριθμού σειράς των επίμαχων χρεογράφων, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι συγκεκριμένοι κάτοχοι χρεογράφων ανήκουν σε ειδική κατηγορία κατόχων χρεογράφων οι οποίοι έχουν πληγεί κατά τρόπο δυσανάλογο σε σχέση με άλλους κατόχους.

(βλ. σκέψεις 119-122)